

VIATA: UN RĂSPUNS DAT ALTUIA CARE MĂ CHEAMĂ
Notițe din Sinteza făcută de Davide Properi la
Întâlnirea internațională a responsabililor din Comunione e Liberazione
La Thuile (AO), 30 august 2022

Am ajuns la finalul parcursului nostru. Au fost zile mai degrabă intense, pline de o intensitate a cuvintelor, a conviețuirii, a împărtășirii, a confruntării asupra experienței noastre, adică asupra a ceea ce viața noastră are de spus cu privire la lucrurile care ne sunt propuse. Mai mult decât să fac un rezumat al lucrurilor care au ieșit la iveală, vreau să trag câteva concluzii care să ne ajute să privim înainte, dându-ne seama că – mergând cu pasul nostru – suntem pe un drum sigur.

1. «Învățătorul e aici și te cheamă»: a-și asuma responsabilitatea carismei

Mișcarea e vie – ne-a spus-o don Massimo sâmbătă dimineața –. La sfârșitul acestor zile petrecute împreună, putem simți ca fiind adevărate cuvintele lui Péguy – și simțim asta cu o evidență reînnoită, cu uimirea plină de recunoștința pe care am simțit-o de multe ori la sfârșitul întâlnirilor noastre: «El este aici. / E aici la fel ca în prima zi. / E aici printre noi la fel ca în ziua morții sale. / Veșnic e aici printre noi chiar la fel ca în prima zi. / Veșnic în fiecare zi. / E aici printre noi în toate zilele veșniciei sale».¹

Foarte bine a spus acest lucru una dintre voi, citând cuvintele atât de simple și de profunde ale acelui copil care nu mai voia să plece la sfârșitul vacanței comunității: «Eu aici!». Și eu doresc să rămân aici, nu mai vreau să plec. De ce? Mulți au spus-o în diferite feluri: pentru că «Învățătorul e aici».² Dar nu numai că e aici. E aici și *ne* cheamă, e aici și *mă* cheamă, e aici și *te* cheamă, ne cheamă pe fiecare dintre noi. La ce anume ne cheamă? Ne-am spus și ne-am repetat în zilele astea, ne-a repetat-o Julián în mesajul său, ne-a repetat-o monseniorul Camisasca la începutul intervenției sale, ne-a repetat-o monseniorul Giuseppe Baturi ieri: Domnul ne cheamă să ne asumăm responsabilitatea carismei care ne-a învăluit, să ne-o asumăm fiecare la nivel personal și în același timp împreună, nu de unii singuri, în comuniune. Dar ce anume înseamnă să ne asumăm această responsabilitate?

Ieri, monseniorul Baturi ne-a spus, clar și precis, ce anume nu înseamnă: în primul rând nu înseamnă să avem un rol, să exercităm o putere și nici să ne luăm pe umeri cine știe ce greutăți – ca povara lui Isildur, din povestirea lui Tolkien –, chiar dacă, în mod cert, a-și asuma o responsabilitate uneori presupune un efort, implică disponibilitatea unei dedicări care cere efort. Atunci, ce anume înseamnă, dacă nu asta?

Cuvântul «responsabilitate» derivă din cuvântul latin *respondeo*: responsabil este cel care trăiește viața ca răspuns, ca dorință de a răspunde. A răspunde la ce, sau, mai bine zis Cui? Unui Altul care mă cheamă, care își asumă riscul de a se baza pe mine, pe libertatea mea, care, în mod misterios, mizează pe mine, mi se încredințează, mă stimează, îmi dă încredere.

Atunci, mi se pare că pentru a trăi cu entuziasm și elan această responsabilitate, pentru a ne-o asuma în mod conștient, este vorba, înainte de toate, de a pune în centrul privirii noastre nu atât „ce anume” trebuie să facem, lista lucrurilor de făcut – asta, știm deja, foarte devreme ajunge să ne obosească și ne sufocă – ci, mai degrabă, Chipul celui care ne cheamă, acel Cristos care cerșește inima mea și a ta, căruia îi e sete de răspunsul meu și de răspunsul tău, care stă însetat lângă fântâna libertății tale și îți cerșește inima, cerșește mișcarea inimii tale, așa cum atât de sfâșietor de poetic îi spune Isus femeii Samaritence în cântecul marelui nostru Anas, pe care tocmai l-am cântat mai devreme: «Dacă tu ai ști cât te-am așteptat / Cât m-

¹ Ch. Péguy, «Il mistero della carità di Giovanna d'Arco», în Id., *I misteri* [*Misterele*, n. tr.], Jaca Book, Milano 1997, p. 56. Cfr. și *Lui è qui. Pagine scelte* [*El e aici. Pagine alese*, n. tr.], Bur, Milano 1997, p. 176.

² In 11,28; M.-G. Lepori, *Cristos, viața vieții*, supl. la *Tracce*, n. 6/2022, p. 37.

am gândit la tine, cât te-am dorit / Dacă tu ai ști, în acest deșert / Cine a venit să te întâlnească, câtă sete are în sufletul său // [...] Veneai spre mine fără să te gândești, distrasă în amintirile tale / Dar eu sunt cel care cere de la tine, te iubesc atât de mult încât îți cer / Mi-e sete, ascultă-mi glasul, îmi e atât de sete de tine încât mă voi urca pe cruce».³

Numai dacă noi simțim înăuntrul nostru această chemare la responsabilitate, vocea lui Cristos care ne cerșește inima, căreia îi e sete de inima noastră până la a se sacrifica pe cruce, numai atunci putem simți această chemare nu ca pe o datorie care ne strivește, ci dimpotrivă, ca pe un dar, ca ceva care ne înflăcărează și ne entuziasmează. Așadar, suntem recunoscători pentru aceste zile, care au însemnat mai ales asta: s-a arătat din nou, în mod evident, prin chipurile și vocea multor martori, prezența printre noi a acestui Tu însetat de răspunsul nostru, de al nostru «da, sunt aici». De aici, numai de aici se poate naște și renaște mereu ceea ce, ieri, unul dintre voi numea «mistuirea pentru Cristos», aceeași de care vorbește sfântul Paul: «Iubirea pentru Cristos ne mistuie, la gândul că cineva a murit pentru toți, deci toți sunt morți. Și El a murit pentru toți, pentru ca cei care trăiesc să nu mai trăiască pentru ei înșiși, ci pentru cel care a murit și a înviat pentru ei».⁴

2. Din uimirea față de chemare se naște mistuirea lăuntrică pentru misiune

Care este conținutul acestei mistuiri lăuntrice? A spus-o foarte bine tot monseniorul Baturi: «Don Giussani observa că mișcările „s-au născut pentru misiunea Bisericii. De fapt, au apărut în majoritatea lor corelat cu Conciliul Vatican II, care a repropus energic natura misionară a Bisericii, invitându-i pe creștini să ‘dărâme zidurile’».⁵ [...] Nu e o întâmplare faptul că printre cuvintele cele mai semnificative adresate mișcării de către Papi se află cele care merg în această direcție. Ioan Paul al II-lea a spus, în 29 septembrie 1984: „Mergeți în toată lumea’ (Mt 28,19), e ceea ce Cristos le-a spus discipolilor săi. Iar eu vă repet vouă: ‘Mergeți în toată lumea ca să duceți adevărul, frumusețea și pacea, care pot fi întâlnite în Cristos Mântuitorul’. Această invitație pe care Cristos le-a făcut-o tuturor alor săi și pe care Petru are datoria de-a o reînnoi fără încetare, s-a împlinit deja cu istoria voastră [...]. Luați-vă pe umeri această nevoie eclezială: aceasta este sarcina pe care eu v-o încredințez astăzi».⁶ Iar papa Francisc, la întâlnirea din 7 martie 2015, a spus: «Astfel, centrați pe Cristos și pe Evanghelie, voi puteți fi brațele, mâinile, picioarele, mintea și inima unei Biserici ‘în ieșire’».⁷ [...] Într-un minunat fragment al său, don Giussani spune: „Misiunea, prezența elanului misionar, este indicatorul unei prezențe pline de iubire»⁸.

În această privință mă limitez la un scurt comentariu. Așa cum ne-a mărturisit ieri – după părerea mea în mod clar și de-a dreptul dezarmant – prietenul nostru din Caracas (despre care putem foarte bine să spunem că nu-și exercită ministerul în niște condiții tocmai favorabile), nu numai elanul misionar este indicator al vitalității carismei în noi, ci, într-un anumit sens, e ceea ce o păstrează vie în noi și ne face s-o aprofundăm, s-o cunoaștem, s-o apreciem și s-o iubim tot mai mult. Pentru asta le suntem recunoscători tuturor acelorora dintre noi care, prin mărturia lor, ne-au arătat în acțiune tocmai acest aspect, generând – sper eu – în noi toți, o „invidie sănătoasă” față de ceea ce le e dat lor să trăiască. Să ne gândim la ceea ce a povestit ieri seară prietena noastră care e singură în Turcia: «Nu numai că nu m-am simțit niciodată singură, dar în mine

³ «Se tu sapessi», text și muzică Antonio Anastasio

⁴ Cfr. 2Cor 5,14-15.

⁵ L. Giussani, «Introduzione» la *I Movimenti nella missione della Chiesa. Tre discorsi di Giovanni Paolo II [Mișcările în misiunea Bisericii. Trei discursuri ale lui Ioan Paul al II-lea, n.tr.]*, supl. la «Litterae Communionis-CL», n. 11/1985, p. 3.

⁶ Ioan Paul al II-lea, *Discurs adresat mișcării «Comunione e Liberazione» cu ocazia celei de-a XXX-a aniversări de la întemeiere*, 29 septembrie 1984, 4.

⁷ Francisc, *Discurs adresat mișcării Comunione e Liberazione*, 7 martie 2015.

⁸ L. Giussani, *L'io rinasce in un incontro (1986-1987) [Eul renaște printr-o întâlnire (1986-1987), n.tr.]*, Bur, Milano 2010, p. 316.

a crescut afecțiunea față de carismă și, în fond, față de credință. Acum mă gândesc să rămân, în pofida dificultăților: sunt chemată aici, că sunt sau că nu sunt, nu e același lucru». E greu de închipuit un exemplu mai clar despre ce înseamnă *a-și asuma responsabilitatea carismei*: «Eu sunt chemată aici. Domnul e aici și mă cheamă».

3. Inima omului îl cerșește pe Cristos

Așadar, care este sarcina noastră? Răspunsul l-ați dat mulți; există o expresie, poate cea mai sintetică, rezultată în timpul întâlnirii de întrebări: «Mai mult decât orice, suntem chemați să cerșim, să cerșim ca Spiritul însuși să fie cel care împlinește în noi lucrarea Sa, să fie cel care să ne facă în stare, capabili să răspundem chemării».

Cu privire la această cerșire, aș dori să detaliez trei aspecte, aș spune trei traduceri existențiale, pe care le simt deosebit de importante pentru noi în acest moment pe care-l trăim.

a) *O dorință infinită de a învăța*

O realitate vie e dornică să crească, să se maturizeze, și deci, tinde să se corecteze și să se lase corectată. Cineva dorește să se lase corectat cu cât ține mai mult la sinele propriu ca destin, cu cât e mai atașat de posibilitatea de a crește, de a deveni mare, de a-și împlini rostul pentru care a fost creat. Scria Pier Paolo Pasolini în *Il pianto della scavatrice [Plânsul excavatorului, n.tr.]* (un citat foarte frumos, pentru care îi mulțumesc celui care mi l-a sugerat): «Numai iubirea, numai cunoașterea / contează, nu că am iubit, / nu că am cunoscut. Aduce doar suferință // să trăiești dintr-o iubire / consumată. Astfel sufletul nu mai crește».⁹ Primul mod de a-l cerși pe Cristos este exigența de a ști mereu tot mai mult, ceea ce presupune, așa cum am auzit ieri, o condiție fundamentală: umila conștiință că mai am încă de învățat, că nu știu tot, că sunt încă pe drum: «*Si enim comprehendis, non est Deus*»,¹⁰ spunea sfântul Augustin. Dacă e ceva ce ai înțeles cu totul, aia nu e Dumnezeu. Noi nu-l posedăm pe Cristos, așa cum nu posedăm carisma: mai degrabă, suntem deținuți de ele. Drept pentru care ne dorim să continuăm să învățăm, lăsându-ne chiar și puși la îndoială, dacă este necesar. În această privință, îmi doresc și vă doresc să punem preț, în decursul anului care ne așteaptă, pe cuvintele sfântului Paul: «Cu siguranță nu am ajuns încă la țintă, încă nu am ajuns la desăvârșire; dar mă străduiesc să alerg ca s-o cuceresc, fiindcă și eu am fost cucerit de Cristos Isus. Fraților, eu nu consider c-am câștigat-o deja. Știu doar atât: uitând ceea ce e în urma mea și orientat spre ceea ce e în fața mea, alerg spre țintă, către premiul pe care Dumnezeu ne cheamă să-l primim acolo sus, în Cristos Isus».¹¹

b) *A urma pentru a înțelege*

Unul dintre punctele forte ale cerșitului, adică al acelei sărăcii a sufletului care este virtutea cerșetorului, este faptul de a urma; de câte ori ni s-a zis, de câte ori don Giussani a revenit la acest punct, dar subiectul a răsunit între noi de mai multe ori și în aceste zile. Țin însă să spun în această privință, pe scurt, ultimele cuvinte: a urma autoritatea, așa cum am învățat, nu e o cale alternativă sau în conflict cu cea a întrebuirii inimii ca criteriu. Mai degrabă, a urma este ceea ce permite dilatarea inimii, dilatarea rațiunii, dacă și în măsura în care cineva e serios în verificarea propunerii autorității. Dacă cineva urmează doar atunci când „simte” corect sau „corespunzător” ceea ce i se cere, nu ar urma niciodată cu adevărat, adică nu ar asculta niciodată cu adevărat, fiindcă, de fapt, s-ar urma doar pe sine însuși, nu pe altcineva. Și atunci? Atunci n-

⁹ P.P. Pasolini, *Il pianto della scavatrice [Plânsul excavatorului, n. tr.]*, 1956, în Id., *Tutte le poesie [Poezii, n. tr.]*, Tomul I, Mondadori, I Meridiani, Milano 2009, p. 833.

¹⁰ Sfântul Augustin, *Sermon 117.3.5*.

¹¹ Fil 3,12-14.

ar avea rost credința, fiindcă credința n-ar mai fi credință, n-ar mai avea nevoie de martor și Cristos ar fi redus la măsura noastră. În schimb – aici ar fi valoros să recitim (și eu vă invit s-o faceți) capitolele despre ascultare din *Se poate trăi așa?* și din *Si può (veramente?!) vivere così?* [*Se poate (într-adevăr?!) trăi așa?*, n. tr.],¹² unde e explicat totul foarte bine, evident nu citez din cauza timpului – în schimb, tocmai prin ascultare, o ascultare care uneori presupune spargerea măsurii noastre, tocmai așa intră cineva în mentalitatea cea nouă izvorâtă din apartenența la Cristos. Vorbesc aici despre o spargere care nu e – atenție! – renunțare la rațiune (noi îl urmăm pe don Giussani, cantorul rațiunii!), ci promptitudinea de a lăsa ca un Altul s-o lărgească, s-o dilate, ca să ne conducă spre un punct de vedere nou, mai adevărat, mai profund, un punct de vedere care este al Său. Credința – am învățat noi – desăvârșește rațiunea: don Giussani spunea că «Credința e rațională, întrucât înflorește, la limita extremă a dinamicii raționale, ca o floare de har, la care omul aderă cu libertatea sa».¹³ Și, într-adevăr o desăvârșește depășind-o, ducând-o dincolo de propriile-i capacități. Să ne gândim la reacția lui Petru când Isus le spune discipolilor: «Să nu despartă omul ceea ce Dumnezeu a unit». Petru reacționează brusc, și poate noi deodată cu el: «Dacă așa stau lucrurile între bărbat și femeia lui, nu este de folos să se însoare».¹⁴ Corespunde sau nu inimii, exigențelor și evidențelor celor mai profunde ale inimii, poziția lui Isus? Da, corespunde. Și totuși, pe moment nu-i că lui Petru i-ar fi fost ușor să înțeleagă imediat și deci să accepte, ba dimpotrivă! Sigur, raționalitatea urmării e dată de farmecul unei prezențe: un alt episod din Evanghelie (toată Evanghelia e presărată de astfel de episoade) e cel al spălării picioarelor: «Tu nu-mi vei spăla picioarele niciodată!», exclamă Petru; iar Isus răspunde: «Dacă nu-ți voi spăla picioarele, nu vei avea parte cu mine»;¹⁵ atunci Petru lasă să-i fie spălate picioarele în virtutea acelei afecțiuni; nu înțelege, i se pare disproporțional! Dar e adevărat și reversul. A urma, a asculta nu numai că e rodul înțelegerii, fiindcă uneori, fără să înțelegem prea bine, fără să înțelegem totul, urmarea ne conduce la a înțelege, face mai clară și mai bogată conștientizarea a ce anume ne corespunde cu adevărat. Ceea ce contează e ca urmarea să nu fie oarbă, să nu fie o urmare cu inima stinsă. Inima – cum am învățat – este criteriul cu care să confruntăm totul. Dar, tocmai, pentru a compara trebuie, în primul rând, să acorzi încredere unei propuneri, trebuie să ai încredere, trebuie să dai credit. Numai așa poți cu adevărat să verifici dacă propunerea corespunde sau nu, adică dacă te face să crești sau nu. Monseniorul Santoro vorbea despre tradiție, adică despre un conținut de propunere care nu neapărat de la început îți încălzește *inimioara*.

c) *Unitatea este un miracol, dar trebuie cerută*

Vreau să închei invitându-vă pe toți să ne rugăm constant pentru miracolul unității companiei noastre. Înțelegem foarte bine că unitatea adevărată este aceea care – așa cum spuneam ieri – nu anulează diferențele, ci le soluționează într-un acord armonios. Unitatea n-o construim noi; dimpotrivă, în cel mai bun caz noi putem doar să încercăm s-o distrugem, și, oricum, n-o creăm noi. Să mai spunem și că nouă ne e imposibil s-o înfăptuim – e ceva ce experimentăm cu toții, la toate nivelele –. Pentru asta am folosit cuvântul «miracol». Cu toate astea, e vorba despre un miracol pe care nu putem să nu ni-l dorim, dacă e adevărat că tocmai de acest miracol Isus face să depindă splendoarea gloriei Sale în lume: «Vă dau o poruncă nouă: să vă iubiți unii pe alții. Așa cum eu v-am iubit pe voi, la fel să vă iubiți și voi unii pe alții. Din asta [din asta!] vor ști toți că sunteți ucenicii mei: dacă veți avea iubire unii față de alții».¹⁶ De această

¹² L. Giussani, «Ascultarea», în Id., *Se poate trăi așa?*, Galaxia Gutenberg, Târgu-Lăpuș 2010, p. 131urm; L. Giussani, «L'obbedienza», în Id., *Si può (veramente?!) vivere così?* [*Se poate (într-adevăr?!) trăi așa?*, n.tr.], Bur, Milano 2011, p. 212 urm.

¹³ L. Giussani, *A-ți da viața pentru lucrarea Altuia*, îngrijit de Julián Carrón, Fraternità di Comunione e Liberazione, Milano 2021, p. 56.

¹⁴ Mt 19,10.

¹⁵ In 13,8.

¹⁶ In 13,34-35.

poruncă a lui Isus, atât de măreață și emoționantă, noi ne dăm seama – dacă suntem sinceri – că nu știm să ascultăm prin propriile forțe. Însă putem – și chiar trebuie – s-o cerem, s-o cerșim. Cineva a fost mai rapid decât noi, cerșind pentru noi acea unitate care poate, în anumite momente, ne e greu chiar și s-o cerem: «Și mă rog nu numai pentru ei, ci și pentru cei ce vor crede în mine prin cuvântul lor: mă rog ca toți să fie una, cum tu, Tată, ești în mine, și eu în tine; ca și ei să fie una în noi [un singur lucru], pentru ca lumea să creadă că tu m-ai trimis. Eu le-am dat slava pe care mi-ai dat-o tu, pentru ca ei să fie una, cum și noi suntem una. Eu în ei, și tu în mine, pentru ca ei să fie în chip desăvârșit una, ca să cunoască lumea că tu m-ai trimis și că i-ai iubit cum m-ai iubit pe mine».¹⁷

Dați-mi voie să adaug o remarcă finală. În acest punct v-ați aștepta – sau unii s-ar aștepta – la un răspuns la „testul” de la sfârșitul primei seri. Presupunând că am lămurit că rolul lui Petru nu e cel al lui Ioan (cu asta cred că suntem cu toții de acord) și că, mai mult, ambele funcții sunt necesare și inseparabil legate între ele pentru a-i conferi trup Bisericii, care este, așadar, rolul lui Petru și, deci cel al responsabilului, în sensul instituțional al termenului, în cadrul companiei noastre? Mulți m-au întrebat asta. Care sunt criteriile cu care poate fi recunoscut și ales? Sunt întrebări importante, după părerea mea. Zilele astea au fost puse în centrul atenției câteva criterii, câteva caracteristici care ne ajută în acest sens: cu siguranță afecțiunea și dedicarea față de mișcare, echilibrul, prudența de a discerne în fața deciziilor, maturitatea afectivă, caritatea și capacitatea de atenție, de ascultare, capacitatea de a-i valoriza pe ceilalți, capacitatea de relație etc. Asta înseamnă că nu trebuie să ne limităm (am spus-o de multe ori) la a stabili care e personalitatea cea mai carismatică dintre noi, având asta ca criteriu unic pentru a recunoaște și alege responsabilul. Aici se deschide o cu totul altă categorie de reflecții, la care trebuie să începem să ne gândim pentru a putea ajunge la conștientizarea necesară unor alegeri libere și responsabile, așa cum de mai multe ori ne-a urat cardinalul Farrell în scrisorile sale. Dar nu trebuie să ne grăbim, fiindcă vom mai vorbi despre asta.

¹⁷ In 17,20-23.